

VEFA İMANDANDIR!

YAZAR: ALİ AYKAÇ

لَا إِيمَانَ لِمَنْ لَا أَمَانَةَ لَهُ، وَلَا دِينَ لِمَنْ لَا عَهْدَ لَهُ

Emanete riayet etmeyeninin imanı yoktur;
ahdine vefa göstermeyeninin dini yoktur.

Ahmed b. Hanbel, el-Müsned

İletişim: **0541 934 3778** Daha fazlası için: **www.aliaykac.com**

Bu içerik, yazarının izni olmadan kısmen veya tamamen kopyalanamaz ve dağıtılamaz. İlgili yasağa aykırı hareket eden kişiler hakkında, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'na göre telif hakları kapsamında yasal işlem başlatılacaktır.

بِسْمِ اللَّهِ، الْحَمْدُ لِلَّهِ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ

Hamd, kullarına en güzel ahlâkı öğreten, kalpleri vefa duygusuyla yoğuran **Allah’a** ﷻ mahsustur. O Allah ﷻ ki, kullarına her an rahmetle muamele eder; unutanı hatırlatır, nanköre nimetini kesmez, vefasızlara dahi rızkını gönderir. **Salât ve selâm**, vefanın ve sadakatin en yüce timsali, kendisine taş atanlara bile dua eden, dostlarına ölümünden sonra bile vefasını sürdüren **Peygamber Efendimiz** ﷺ onun âline, ashabına ve kıyamete dek onun izinden yürüyen vefalı müminlerin üzerine olsun!

Pek Aziz ve Muhterem Müslümanlar,

Vefa... Kıymeti zamanla değil, insanla ölçülen, unutuldukça gönüllerin eksildiği bir değerdir. Vefa, sadece bir hatırın gözetilmesi değil, bir imanın, bir karakterin, bir ahlâkın tezahürüdür. İnsanı insan yapan, toplumu toplum kılan hasletlerin başında gelir. Zira vefa, sevginin sadakatle, imanın ise sorumlulukla birleştiği yerdir.

Bugün dünyamız hızla değişiyor. Değerlerin yerini çıkarlar, dostlukların yerini menfaatler alıyor. Minnet bilincinin unutulduğu, yapılan iyiliklerin kolayca silindiği bir çağda yaşıyoruz. Böyle bir zamanda vefayı konuşmak, aslında **insanın özünü hatırlatmaktır**. Çünkü vefa, sadece geçmişe borç ödemek değil; bugünü anlamlı kılmak, geleceğe sağlam bir miras bırakmaktır.

Vefa, en başında **Rabbimize karşı gösterdiğimiz kulluk sadakatinden başlar**. Bizi yoktan var eden, her nefeste verdiği sayısız nimetlerini hissettiren Rabbimize vefa göstermek, O'na karşı sorumluluk bilinciyle yaşamaktır. Vefa, aynı zamanda Peygamberimize ﷺ duyulan muhabbetin de gereğidir. O'nun sünnetine sahip çıkmak, O'nun emanetine sadık kalmak, en büyük vefadır.

Vefa, sadece Yaradan'a değil, yaratılana da yönelir. **Ailesine, dostuna, anne babasına, hocasına, milletine, ümmetine karşı sorumluluk hisseden bir mümin, vefanın izinden gider. Unutmaz, terk etmez, nankörlük etmez.** Bir zamanlar kendisine iyilik edenin elini hatırlar, bir tebessümle bile olsa o iyiliğe karşılık vermeyi bilir.

Unutmayalım ki vefa, sadece bir hatırlama değil; bir duruştur, bir sadakattir. Nitekim Peygamberimiz ﷺ **“Ahde vefa, imandandır”**¹ kabîlinden buyurmuş; **vefasızlığı ise nankörlükle bir tutmuştur.** O hâlde bizler, her nimetin bir emaneti olduğunu bilmeli; vefayı hayatımıza yerleştirmeli, kalplerimizi vefa ile mayalamalıyız. Çünkü **vefasız kalp, sevgiden yoksun; vefalı kalp ise rahmetle doludur.**

Vefa, sadece güzel bir ahlâk değil; **imanın bir yansıması, kalpteki imanın hayata dokunan şeklidir.** Nitekim

¹ *Ahmed b. Hanbel, el-Müsned.* قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: لَا إِيمَانَ لِمَنْ لَا أَمَانَةَ لَهُ، وَلَا دِينَ لِمَنْ لَا عَهْدَ لَهُ

Peygamber Efendimiz ﷺ şöyle buyurmuştur: ***“Emanete riayet etmeyenin imanı yoktur; ahbine vefa göstermeyenin dini yoktur.”***²

Bu hadis-i şerif, vefanın imandan kopuk bir erdem değil, bizzat imanın özünü besleyen bir hakikat olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Çünkü iman, sadece dil ile ikrar değil; kalpte sebat, davranışta sadakattir. Allah’a ﷻ verilen sözde durmak, kulun imanındaki samimiyetin göstergesidir.

Kur’ân-ı Kerîm’de Yüce Rabbimiz şöyle buyurur:

وَأَوْفُوا بِعَهْدِ اللَّهِ إِذَا عَاهَدْتُمْ وَلَا تَنْقُضُوا الْأَيْمَانَ بَعْدَ تَوْكِيدِهَا

***“Allah’a verdiğiniz sözü yerine getirin.
Sağlamlaştırdıktan sonra yeminlerinizi bozmayın.”***³

Bu ayet, iman ile vefa arasındaki bağı ilahî bir emir olarak ortaya koymaktadır. Zira kul, Allah’a iman ettiğini söylediği anda O’na bir söz vermiş olur. Bu söz, yalnızca inandım demekle değil, o inancın gereklerini yerine getirmekle geçerlilik kazanır. Namazda durduğumuzda,

² Ahmed b. Hanbel, el-Müsned. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: لَا إِيْمَانَ لِمَنْ لَا أَمَانَةَ لَهُ، وَلَا دِينَ لِمَنْ لَا عَهْدَ لَهُ

³ Tevbe, 9/40.

“Yalnız Sana kulluk eder, yalnız Senden yardım isteriz” ⁴
dediğimizde aslında bir vefa yemini etmiş oluruz.

Bu sebeple, **iman sadece kalpte hissedilen bir duygu değil, sadakatle yaşanan bir bağlılıktır.** Müminin sözü, Allah’a ﷻ verdiği bir ahittir; o sözden dönmek, aslında kendi kimliğini inkâr etmektir. Vefa, **imanın ahlâka yansıyan yüzüdür.** Kim sözünde durursa, kim emanete riayet ederse, o kişi Allah’a olan bağlılığını fiilen göstermiş olur.

İman, Allah’a verilen bir ahit; vefa ise o ahdin sadakatle korunmasıdır. İman, kalpte doğar; vefa, o imanın davranış hâline dönüşmesidir. **Vefasız bir kalpte iman kök salmaz; imanı güçlü olan kalpte de vefasızlık barınmaz.** Nitekim Kur’an’da, imanı güçlü müminler **ahdine vefa gösterenler** olarak övülmüştür:

مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ
فَمِنْهُمْ مَنْ قَضَىٰ نَحْبَهُ وَمِنْهُمْ مَنْ يَنْتَظِرُ وَمَا بَدَّلُوا تَبْدِيلًا

“Mü’minlerden öyle erler var ki, Allah’a verdikleri söze sadık kaldılar. Onlardan kimi (Allah yolunda şehit edilmek sûretiyle) verdiği sözü yerine getirdi, kimi de (şehit olmayı) beklemektedir. Onlar hiçbir şekilde (Allah’a verdikleri ahdi) değiştirmediler.” ⁵

⁴ el-Fâtîha, 1/5.

⁵ Ahzâb, 33/23.

İşte bu ayet, vefayı bir **iman ölçüsü**, bir **karakter imtihanı** olarak karşımıza çıkarır. **Rabbine verdiği sözü tutan kul hem dünyada huzur bulur hem de ahirette sadıklarla birlikte haşrolur.**

Bugün insanlığın yaşadığı pek çok buhran, aslında **vefa eksikliğinin** tezahürüdür. **İnsan, Rabbine karşı vefasızlaşınca, kullara karşı da vefayı unuttur.** Söz verir ama tutmaz, iyilik görür ama minnet duymaz, emaneti alır ama korumaz. Oysa bir **müminin hayatı sadakat ve emanet kavramları üzerine kuruludur.** Vefa, sadece bir insânî erdem değil, **imanın ahlâk hâline gelmiş şeklidir.**

Resûlullah ﷺ şöyle buyurmuştur: ***“Sana emanet edileni sahibine geri ver; sana ihanet eden kişiye bile sen ihanet etme.”***⁶

Mümin, kendisine ihanet edilse bile vefasızlıkla mukabele etmez. Mümin, kendisine yapılan haksızlığa, ihanete veya vefasızlığa aynı şekilde karşılık vermez; çünkü onun sadakati insanlara değil, **önce Allah’a** ﷻ dır. Müslüman, ne olursa olsun **itikadının vakarını, duruşunun asaletini ve kalbinin huzurunu** korur.

⁶ Ebû Dâvûd, Büyû, 88. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أَدِّ الْأَمَانَةَ إِلَى مَنْ اتَّيَمَّنَكَ، وَلَا تَخُنْ مَنْ خَانَكَ

Nitekim bir Müslüman düşünelim: İş yerinde emek verdiği, güven duyduğu bir arkadaşı tarafından haksızlığa uğramış olsun. O an öfkeyle aynı şekilde davranmak, intikam almak kolaydır. Fakat gerçek vefa, tam da o noktada sınanır. Mümin, **Rabbim beni görüyor** bilinciyle hareket eder; haksızlığa uğrasa da haksızlık yapmaz, kendisine ihanet edilse de emanete ihanet etmez. Çünkü bilir ki, **insanın asıl muhasebesi insanlar önünde değil, Allah'ın ﷻ huzurundadır**. Bu duruş, **vefanın imandaki tezahürüdür**. Zira vefa, duygusal bir bağlılık değil, **ilahi bir sorumluluktur**; insanın, en zor anda bile Rabbine verdiği söze sadık kalabilmesidir.

Vefa, bir sözün arkasında durmak, bir iyiliği unutmamak, bir dostluğu zamanın yıpratıcı rüzgârına karşı koruyabilmektir. Bu yüksek ahlâkın en güzel örneği ise hiç şüphesiz **Hz. Muhammed Mustafa'dır ﷺ**. O'nun hayatının her safhası, vefanın canlı bir timsali gibidir. Çünkü O, Rabbine, ümmetine, dostlarına ve hatta düşmanlarına karşı dahi vefalıydı.

Allah Teâlâ Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyurmuştur:

وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ

“Şüphesiz sen en yüce bir ahlâk üzeresin.”⁷

⁷ Kalem, 68/4.

Bu ilahî övgü, Resûlullah'ın ﷺ vefasını da içine alır. Zira vefa, yüce ahlâkın zirvesidir. O'nun hayatında vefa sadece bir kavram değil, **yaşayan bir ahlâk, nefes alan bir duruş** hâline gelmiştir.

Resûlullah ﷺ, risalet öncesinde kendisine sahip çıkan, destek olan Hz. Hatice annemize (r.a) ömrü boyunca vefa göstermiştir. Onun vefatından yıllar sonra bile, Hatice validemizin dostlarını gördüğünde ayağa kalkar, onlara ikramda bulunur ve **“Hatice’yi hatırlamak beni duygulandırır”**⁸ derdi. O'nun bu davranışı, vefanın sadece diri olana değil, hatıralara da gösterilmesi gerektiğini bizlere öğretir.

Yine Resûlullah ﷺ, yıllar önce hicret yolculuğunda kendisine kılavuzluk eden Abdullah b. Uraykıt'ı, müşrik olmasına rağmen emanete sadık kalmasından dolayı unutmamıştır. Çünkü Efendimiz ﷺ için **vefa, sadece dostlukta değil, düşmanlıkta bile adaletle davranmaktır.**

Bir başka örnek ise, Bedir gazvesinden sonra esir alınan müşrikler arasında olan Esved b. Abdullah'tır. O, daha önce Mekke'de Efendimize bir iyilikte bulunmuştu. Bu iyiliği hatırlayan Allah Resûlü ﷺ, **“O bana bir iyilik etmişti, bugün ben de ona iyilik ederim.”**⁹ buyurarak serbest bırakmıştır. İşte

⁸ Buhârî, Menâkıb, 20; Müslim, Fedâil, 75.

⁹ İbn Sa'd, et-Tabakât, 2, 22.

bu örnek, vefanın, kin ve intikam duygusunu aşan bir **yücelik** olduğunu gösterir.

Resûlullah ﷺ ashabına karşı da son derece vefalıydı. Bir gün şöyle buyurmuştur: ***“Ashabımı sakın kötülemeyin! Canımı elinde tutan Allah’a yemin ederim ki, sizden biri Uhud dağı kadar altın infak etse, onların verdiği bir avuç veya yarısı kadar sadakanın sevabına ulaşamaz.”***¹⁰

Bu söz, Efendimizin ﷺ ashabına olan vefasını, sadakatini ve kadirşinaslığını göstermektedir. O, dostlarını sadece hayattayken değil, vefatlarından sonra da dualarında anmıştır.

Peygamberimizin ﷺ vefası sadece insanlara değil, eşyaya ve mekânlara da yansımıştır. Mekke’den hicret ederken Kâbe’ye dönüp gözleri yaşlı şekilde şöyle dua etmiştir: ***“Ey Mekke! Sen Allah katında yeryüzünün en hayırlı ve en sevgili beldesisin. Eğer kavmim beni buradan çıkarmasaydı, senden ayrılmazdım.”***¹¹ Bu söz, toprağa, memlekete, geçmişe duyulan vefanın en dokunaklı ifadesidir.

Bizler, **Ümmet-i Muhammed** ﷺ olmakla, O’nun ahlâkını hayatımıza rehber edinmekle mükellefiz. Çünkü bir

¹⁰ Buhârî, Fedâilü’s-Sahâbe, 5. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: لَا تَسُبُّوا أَصْحَابِي، فَوَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ، لَوْ أَنْفَقَ أَحَدُكُمْ مِثْلَ أُحُدٍ ذَهَبًا مَا بَلَغَ مُدَّ أَحَدِهِمْ وَلَا نَصِيفَهُ

¹¹ Tirmizî, Menâkıb, 68.

Müslüman için ölçü, çevresinin ne yaptığı değil; **Resûlullah'ın ﷺ nasıl yaşadığıdır.** Vefasızlık, **hiçbir şartta ve hiçbir durumda** Peygamber ümmetine yakışmaz. Zira vefa, sadece insana değil, geçmişe, nimete, dosta, hatta düşmana karşı bile bir duruş meselesidir.

Bir dostu unutan, bir iyiliği görmezden gelen, kendisine yapılan güzelliği nankörlükle karşılayan bir kimse, aslında **Resûlullah'ın ﷺ izini kaybetmiş** demektir. O'nun izini kaybeden ise, farkında olmadan **batıl yollara** meyleder. O batıl yollar, insana dünyevi bir rahatlık, anlık bir menfaat kazandırabilir belki; ama sonunda **ruhu karartan bir karanlığa, kalbi yakan bir azaba** sürükler. Çünkü vefasızlık, kalbin katılaşmasının ve imanın zayıflamasının en açık göstergelerindendir.

Resûlullah ﷺ vefanın zirvesindeydi. Hayatta kendisine iyilik edenleri asla unutmaz, yıllar sonra bile onların yakınlarını arar, hatırlarını sorardı. Mekke'nin fethinden sonra bile, kendisine zulmedenleri affederek Yusuf (a.s)'ın kendisini kuyuya atan kardeşlerine söylediği gibi **“Bugün size kınama yok, hepiniz serbestsiniz.”¹²** buyurmuştu. İşte O'nun bu yüce ahlâkı, bizlere şunu öğretir: **Vefa, güçlüyken affedebilmek, unutulmaya yüz tutmuşken hatırlayabilmek, herkes terk ettiğinde sadık kalabilmektir.**

¹² *Yûsuf, 12/92.*

Dolayısıyla, bir müminin kalbinde vefa yoksa, orada Resûlullah'a ﷺ benzerlik de yoktur. Çünkü O'nun ümmeti, vefayı sadece bir erdem olarak değil, **imanın gereği, kulluğun göstergesi, Peygamber ahlakının bir yansıması** olarak görür.

Bugün toplumda dostlukların kısa ömürlü, ilişkilerin menfaat temelli olmasının sebebi, işte bu **vefa duygusunun zayıflamasıdır**. Oysa bir mümin, vefalı olmalı; dostuna, ailesine, geçmişine, milletine ve Rabbine karşı sadakat göstermelidir.

Vefa, kalbin bir inceliği, imanın bir meyvesidir. Ancak ne yazık ki çağımız insanı bu inceliği günden güne kaybetmektedir. Dün, **dostluklar Allah için kurulurdu; bugün çoğu menfaat üzerine bina ediliyor**. Dün yapılan bir iyilik nesiller boyu hatırlanırdı; bugün ise unutulmak, neredeyse bir alışkanlık hâline geldi. Zira **kalpler hızla maddeye yönelmiş, ruhumuzun içindeki dostluk, muhabbet, kardeşlik sesleri dünyanın gürültüsü içinde kısılmıştır**.

Vefa duygusunun zayıflamasının temel sebeplerinden biri, **bireyselleşme hastalığıdır**. Modern çağın insana aşladığı **önce ben** anlayışı, toplumsal dayanışmayı, sadakati ve kadirşinaslığı sarsmıştır. İnsan, artık kendinden başka kimseyi düşünmez hâle gelmiştir. Oysa Kur'ân, mümini **müminlerin birbirine kardeş olduğu** bir ümmetin parçası olarak tanımlar.

Bu ilahî çağrı, müminin vefasını diri tutması gerektiğini hatırlatır. Ancak modern dünya, insanı kardeşlikten uzaklaştırmış, ekranların arkasında yalnızlaştırmıştır. **Sanal dostluklar, gerçek vefanın yerini alamaz.**

Bir diğer sebep, **nimetlere ve insanlara karşı şükür duygusunun zayıflamasıdır.** Vefa, aslında bir şükür ifadesidir; insanın kendisine yapılan iyiliği unutmayıp minnettarlıkla hatırlamasıdır. Ancak günümüz insanı, nimetlere kolay ulaşmanın getirdiği alışkanlıkla, artık teşekkür etmeyi bile unutmuştur. Ne anne-babasına ne hocasına ne de dostlarına karşı gerçek bir vefa duygusu taşımaz olmuştur. Oysa Peygamber Efendimiz ﷺ şöyle buyurmuştur: **“İnsanlara teşekkür etmeyen, Allah’a da şükretmiş olmaz.”**¹³

Bu hadis, vefanın sadece insan ilişkisi değil, aynı zamanda bir iman meselesi olduğunu bizlere öğretir. Allah’a şükreden kul, insanlara da vefalı olur; insanlara vefasız olan ise Rabbine karşı da nankörlük eder.

Günümüz insanında vefa eksikliğinin bir diğer nedeni ise **hız çağının getirdiği duyarsızlıktır.** İnsanlar, ilişkilerini de hayatlarını da hız üzerine kurmuştur. **Hızla tanışır, hızla unuttur, hızla tüketir.** Oysa vefa, sabır ister; hatırlamak, emek ister.

¹³ Tirmizî, Birr, 35. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَنْ لَا يَشْكُرُ النَّاسَ لَا يَشْكُرُ اللَّهَ.

Bir dostu, bir iyiliği, bir geçmişi unutmamak için kalpte yer açmak gerekir. Fakat çağımız **insanı, kalbini dolduracak kadar durmayı, düşünmeyi, hatırlamayı artık bilmez olmuştur.**

Bu vefasızlığın sonuçları ise hem bireysel hem toplumsal düzeyde derindir. Bireysel olarak insan yalnızlaşmakta, kalbi yavaş yavaş taşlaşmaktadır. Dostluklar çıkar ilişkisine, aile bağları menfaate, iş hayatı rekabete dönüşmektedir. **Toplunun harcı olan güven ve sadakat zayıfladıkça, Müslümanların kendi aralarındaki muhabbet çözülmekte, kardeşlik ruhu yerini bencillığe bırakmaktadır.** Bugün bir anne-babanın yalnız kalması, bir dostun unutulması, bir komşunun görmezden gelinmesi hep bu vefa erozyonunun sonuçlarıdır.

Vefa, sadece güzel bir ahlak örneği değil, **imanın bir tezahürüdür.** Rabbine karşı vefalı olmayan bir insanın kullara karşı da vefalı olması beklenemez. Çünkü vefa, kalbin iman nuruyla dolu olduğunun göstergesidir. **Vefasızlık, nankörlüğün; vefa ise imanın meyvesidir.** Peygamber Efendimiz ﷺ bu hakikati hayatının her safhasında bizlere göstermiştir. O, hem Rabbine karşı kullukta hem dostlarına karşı sadakatte hem de ümmetine karşı şefkatte vefanın en güzel örneğidir. **Uhud'da kendisine eziyet edenlerin bile hidayeti için dua eden,** vefalı bir Peygamberin ümmetiyiz biz. Efendimiz ﷺ **Mekke'nin fethinde kendisine yıllarca düşmanlık edenleri affederek,** vefanın en yüce mertebesini sergilemiştir. Zira o biliyordu ki, **vefa sadece yapılan iyiliğe**

karşılık vermek değil; kötülüğe rağmen gönülde iyilik taşımaktır.

Bugün bizler de vefayı, Peygamberimiz'in ﷺ hayatındaki bu derin manasıyla yeniden hatırlamalı, Rabbimize, ailemize, dostlarımıza ve ümmetin bütün fertlerine karşı sadakatimizi diri tutmalıyız. Zira **vefası olmayan bir kalpte iman kemale ermez; vefası olmayan bir toplumda kardeşlik yeşermez.**

Allah'ım! Bizleri vefalı kullarından eyle.
Rabbimiz! Bizlere, Peygamber Efendimiz'in ﷺ ümmetine gösterdiği vefa gibi bir vefa nasip eyle! Kalplerimizi nankörlükten, unutkanlıktan ve vefasızlıktan muhafaza eyle! **Rabbimiz!** Bizlere, Sana karşı kulluğumuzda, insanlara karşı muhabbetimizde ve hayatın her alanında vefanın gereğini yerine getirmeyi lütfeyle!

وَأَخِرُ دَعْوَاهُمْ أَنِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، **الفاتحه**